

forensic examinations. «Forensic expert knowledge of the circumstances of the past event, drawn into the orbit of justice, is based on the reflection of this event in various material tracks, which bear the new legally meaningful information. Therefore, material traces of reflection (very different in its origin) are the central link between the past event that is being established, and caused the emergence of a trace, and based on expert knowledge based on special knowledge» – wrote M. Sehai.

«This circumstance predetermined both the grounds and directions of developing the conceptual foundations of the expert methodology: the creation of the most universal cognitive model for the formation of trace-reflections, and, after its design, on the same type of blocks of such tracks, combined into interdisciplinary expert doctrines. As the key universal cognitive model that reveals with the greatest visibility the “general picture» of the trace formation, the paradigm of the links of the interaction of trace-forming systems is chosen, and all the variety of trace-reflections in accordance with the nature of the objects being displayed and the trace-reflections themselves, bearing the information on the facts, are united into three interdisciplinary doctrines: expert substratology, expert documentation and expert psychology». In conclusion, it should be mentioned the merits of M. Sehai in the forensic expert community precisely in that it rarely finds its implementation: in scientific synthesis.

УДК 343.98

В. Г. Хахановський
доктор юридичних наук, професор

Національна академія внутрішніх справ

ПЕРЕДУМОВИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ТА КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ

Розглянуто передумови автоматизації та комп'ютеризації судових експертиз, проблеми, що виникають при цьому та шляхи їх вирішення

Ключові слова: *автоматизація, комп'ютеризація, інформаційні методи, інформаційний пошук, технології, експертна техніка.*

Відомо, що під час кримінального провадження спеціальні знання використовують у двох формах: при залученні спеціалістів під час проведення окремих слідчих (судових) дій та у межах судових експертиз.

Розслідування злочинів у сучасних умовах неможливо уявити без використання досягнень природничих, технічних, економічних та інших наук, які прийнято називати спеціальними пізнаннями і розуміти як систему теоретичних знань і практичних навичок у сфері конкретної науки і техніки, мистецтва чи ремесла, отриманих спеціальною підготовкою чи набуттям професійного досвіду і

використовуваних для вирішення питань, що виникають в процесі кримінального чи цивільного судочинства [1].

Слід зазначити, що глобальна інформатизація досить суттєво впливає на критерії, що визначають загальнодоступність знань. Дійсно, чи є спеціальними або загальновідомими дані, викладені в енциклопедіях, довідниках, представлених в електронних засобах масової інформації, в глобальній мережі Інтернет? Віднесення знань до загальновідомих суттєво залежить від освітнього і інтелектуального рівня конкретної особи, її життєвого і професійного досвіду.

Судові експертизи класифікують за різними критеріями. Напевно, найбільш повну та узагальнену класифікацію судових експертиз здійснили О.І. Винберг та Н.Т. Малаховська [2], але ще у 1978 р., і у сучасних умовах, на наш погляд, потребує певного удосконалення та доповнення.

А. І. Винберг і Р. С. Белкін при віднесенні судових експертиз до криміналістичних керувалися такими критеріями, як можливість індивідуальної ідентифікації, ступінь близькості до науки криміналістики, домінуюча роль криміналістичних методів тощо [3, с. 81; 4, с. 324]. Ми підтримуємо позицію Є. Р. Росинської у тому, що ці запропоновані у свій час критерії на сучасному етапі розвитку науки й експертної практики не є визначальними [5, с. 5–14].

Дійсно, у сучасних умовах твердження, зокрема про те, що дактилоскопічна експертиза базується здебільшого на криміналістичних методах, вже буде неточним. Так само вона базується і на інформаційних методах, методах аналізу зображень тощо. Тобто певною мірою втрачається принципова відмінність традиційних криміналістичних й інших судових експертиз.

У судово-експертних дослідженнях великого поширення знайшли розрахункові завдання. Так, для визначення швидкості автомобіля за довжиною гальмового шляху вимірюють цю довжину, враховують стан дорожнього покриття, ступінь зношеності протектора, погодні умови та ін. На основі цих числових даних підраховують швидкість автомобіля та вирішують головне завдання (зокрема, чи міг водій запобігти наїзду на пішохода).

Взагалі розрахункові (обчислювальні) завдання, які вирішують за допомогою комп'ютерної техніки, поділяють на наукові, оптимізаційні та завдання обробки даних (у правовій сфері найчастіше це статистична інформація). Особливий клас утворюють завдання інформаційного пошуку, сутність яких полягає у відшукуванні в деякому масиві документів чи структур таких, що містять необхідні факти і відомості. Окремий самостійний клас складають логічні завдання, об'єктом обробки яких є твердження, висловлювання, які можна характеризувати як істинні, помилкові чи нечіткі. У процесі вирішення таких завдань використовуються вже не обчислювальні

формули, а правила міркування, логічного висновку, які дозволяють оцінити істинність (достовірність) певного твердження чи висловлювання на основі даних про істинність інших тверджень та висловлювань.

За характером вирішуваних завдань та методами дослідження судові експертизи поділяють на ідентифікаційні, класифікаційні та діагностичні. Ідентифікаційні експертизи встановлюють індивідуальну тотожність, класифікаційні – визначають групову належність різного роду об'єктів, діагностичні – показують стан різних об'єктів та їх динаміку.

Експертну техніку, якою оснащені такі лабораторії, професор М. В. Салтевський класифікував таким чином: лабораторна техніка; вимірювальна техніка; засоби освітлення; засоби відтворення зображень; мікроскопічна техніка; засоби дослідження в невидимих променях спектра; засоби дослідження мікрочастинок і запахів; засоби комп'ютеризації та автоматизації. Саме останній вид експертної техніки докорінно змінив діяльність експерта, вивільнивши його від рутинної роботи, зокрема, автоматизувавши процес обробки кількісних показників вимірювальних приладів під час дослідження властивостей і ознак об'єктів. «Комп'ютерна техніка дозволила формувати індивідуальні і галузеві банки даних, довідкової інформації, методик дослідження стосовно конкретного виду об'єкта; нарешті, розробка програмних засобів дала змогу перейти до автоматичного формування висновку експерта в процесі дослідження. Нові програми дозволяють обчислювати великі масиви інформації, оцінювати випадкові похибки і представляти експерту інформацію для прийняття оціночних рішень» [6, с. 64–66].

Сьогодні, при проведенні різних видів криміналістичних досліджень широко застосовують комп'ютерну техніку. Спеціалізовані комп'ютерні програми використовують при проведенні різних видів судових експертиз, для автоматизації ведення криміналістичних обліків тощо.

На думку О. Р. Росинської, комп'ютерні технології в судових експертизах використовують за такими напрямками:

- автоматизація збирання та обробки експертних досліджень;
- створення та використання баз, банків даних та АІПС за конкретними об'єктами експертиз;
- системи аналізу зображень для діагностичних та ідентифікаційних досліджень;
- програми для проведення розрахунків за певними формулами та алгоритмами;
- програмні комплекси для автоматизації експертних досліджень та підготовки висновку експерта [5].

Дещо пізніше, незалежно від попереднього автора, нами програмне забезпечення експертної криміналістичної діяльності було класифіковано таким чином: програми для автоматизації пошуку криміналістичної інформації; програмні продукти, що дозволяють автоматизувати процес виявлення та дослідження ознак об'єктів; спеціальні програми для оцінки виділених ознак різноманітних об'єктів дослідження; програми, що дозволяють автоматизувати процес складання експертного висновку. Крім того, було зазначено, що наведена класифікація не претендує на абсолютну безумовність та повноту, тому у подальшому вона може бути доповнена й удосконалена [7, с. 176–177].

Дійсно, з огляду на сучасність слід погодитися з Ю. О. Мазниченко, який класифікує інформаційні технології за напрямками їх використання в експертній практиці: на автоматизовані системи для техніко-криміналістичного забезпечення слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, а також автоматизовані системи для судово-експертних досліджень.

У свою чергу він у першій групі виділяє АРМи та експертні системи для вирішення криміналістичних завдань у так званих «польових» умовах, а також автоматизовані системи для ведення криміналістичних обліків.

У другій групі – АРМи та програмно-апаратні комплекси з різних напрямів досліджень: дактилоскопія (АДІС «Дакто-2000», «Сонда»); судова балістика («Таис-03»); відеофоноскопія («Теорема», «Цифра», «Phonograf»); ПАК для техніко-криміналістичного дослідження документів («ТЭД-34», «Регула» тощо) [8, с. 34–38].

Разом з тим, на наш погляд, у сучасних умовах класифікувати спеціалізовані програмні продукти на певні види, роди іноді достатньо складно. Зокрема, до якого виду віднести програмні продукти – автоматизовані дактилоскопічні інформаційні системи (АДІС) «Дакто-2000», «Сонда» тощо? З одного боку – це системи для ведення автоматизованого дактилоскопічного обліку, з іншого – автоматизовані системи, програмно-апаратні комплекси для проведення експертних дактилоскопічних досліджень. Тому у певних випадках розподіл вказаного спеціалізованого програмного забезпечення на класи, види та підвиди є достатньо умовним.

При застосуванні інформаційних технологій в криміналістичних дослідженнях проблема полягає в тому, що підробка доказів у разі використання аналогових пристроїв – досить складна справа на відміну від цифрових систем, де можна змінювати параметри фіксованих об'єктів. Зокрема, цифрові відеокамери і фотоапарати дозволяють проводити накладення об'єкта зйомки на інший фон, змінювати його колір та ін. ще в процесі зйомки. А нині взагалі

з'явилися широкі можливості обробки даних за допомогою потужних графічних програм – редакторів на звичайному комп'ютері.

Так, на відміну від аналогового цифровий відеозапис дозволяє створювати візуальні ефекти, поєднувати зняте зображення з комп'ютерною графікою, анімацією вже під час зйомки. Тому не виключаються випадки навмисної чи випадкової підробки цифрових фото-, відео- та аудіоматеріалів, отриманих як при виконанні слідчих дій, так і при здійсненні оперативно-розшукових заходів.

Аналоговий запис можна перетворити в цифровий вигляд, обробити за допомогою відповідного обладнання, а потім здійснити зворотне перетворення. Все це потребує спеціальних знань, а також потужних апаратних і програмних засобів.

Отже, питання про правомірність використання деяких видів технічних засобів у доказуванні, має вирішуватися законодавцем диференційовано, зважаючи на рівень захищеності результатів використання технічних засобів.

З огляду на це, досить часто виникає проблема: людина чи комп'ютер має проводити експертне дослідження? Існують й інші проблеми, пов'язані з визначенням меж, завдань та умов використання комп'ютерів у судово-експертній діяльності, а також її суб'єктів, їх ролі та функцій в автоматизованих системах вирішення правових завдань.

Інтенсивний розвиток обчислювальної техніки та її широке використання в автоматизованих системах зумовили актуальність досліджень, пов'язаних з організацією ефективної взаємодії людини-оператора з ЕОМ.

При використанні комп'ютера людина виконує різноманітні функції, – від технічного обслуговування апаратури до прийняття рішень, що породжує низку проблем. При взаємодії людини з комп'ютером особливо актуальним є питання про розподіл функцій, раціональне поєднання ЕОМ та творчої діяльності людини тощо. Проте сьогодні особливий інтерес являє проблема наслідків комп'ютеризації.

Виділяють функціональні, онтогенетичні та історичні аспекти таких наслідків. Функціональні – перетворення шаблонних і творчих компонентів при вирішенні завдань комп'ютерними засобами у порівнянні з традиційними формами. Полягають у репродукованні одних, збереженні й модифікації інших та появи нових завдань. Так, у криміналістичній діяльності репродукуються деякі обчислювальні задачі, зважаючи на передачу їх комп'ютеру, зберігаються задачі, традиційні, зокрема, для певних етапів судових експертиз, низка завдань модифікується.

В умовах комп'ютеризації з'являються нові завдання, на основі комп'ютерних даних формуються нові гіпотези, проводяться нові

експериментальні або аналітичні дослідження. Аналогічні перетворення відбуваються і при виконанні інших видів діяльності.

Функціональні наслідки комп'ютеризації можуть бути як усвідомленими, так і неусвідомленими. Наприклад, при репродукуванні й передачі комп'ютеру обчислювальних операцій у людини зберігаються традиційні навички, знання, стосунки, що вступають у нові зв'язки з виконанням комп'ютерних операцій, виявляють вплив на формування психологічної готовності чи психологічного бар'єра до взаємодії з комп'ютером.

Аналіз практики свідчить, що функціональними наслідками комп'ютеризації є такі ефекти: еврологізація – набуття комп'ютеризованої діяльності творчого характеру у порівнянні з традиційною; паритет – приблизно рівне співвідношення творчих і шаблонних компонентів як у комп'ютеризованій, так і у традиційній діяльності; дезеврологізація – перевага шаблонних компонентів у порівнянні з традиційною діяльністю; невизначений ефект – проявляється у розмитому, несвідомому, нетривкому співвідношенні шаблонних та творчих компонентів у комп'ютеризованій діяльності у порівнянні з традиційною.

Така різноманітність специфічних форм функціональних наслідків комп'ютеризації у різних користувачів призводить до того, що в діяльності одних можуть переважати творчі компоненти, інших – шаблонні, а у третіх може бути приблизно рівне їх співвідношення при відмінності їх якісного складу у порівнянні з традиційними.

Функціональні наслідки комп'ютеризації можна диференціювати також на реальні та потенційні. Наприклад, користувачі, які розглядають роботу з комп'ютером як цікаву, що відрізняється новизною у порівнянні з діяльністю традиційною. Разом з тим досвідчені користувачі знають, що багаторазове повторення взаємодій з комп'ютером, зважаючи на їх уніфікованість, з високою ймовірністю спричинюватимуть монотонність і шаблонність діяльності. Тому вони запроваджують до комп'ютерних програм жарти для запобігання цим небажаним явищам. Проте, як самі вони відзначають, навіть жарти з часом набридають. Це призводить до зниження пізнавального інтересу до роботи з комп'ютером, до помилок у вирішенні комп'ютерних задач.

Співвідношення позитивних та негативних функціональних наслідків різних типів комп'ютеризованих систем залежить від конкретних умов: типів завдань, що вирішуються, професійної підготовки користувачів, якості роботи комп'ютера, організації роботи тощо. Отже, функціональні наслідки комп'ютеризації можуть збільшувати, зменшувати чи залишати незмінними творчі та (або) шаблонні компоненти.

В онтогенетичному плані розглядається особистісний розвиток, що зазнає змін під впливом комп'ютеризації. До позитивних

особистих перетворень належать: зростання інтелекту людини за рахунок залучення її до вирішення більш складних завдань в умовах комп'ютеризації; розвиток логічного, прогностичного та оперативного мислення, зумовленого тим, що, готуючи заздалегідь завдання для комп'ютера, користувач спочатку логічно обмірковує його, складає алгоритм і тим певною мірою прогнозує процес його вирішення.

До позитивних результатів можна віднести також розвиток у користувачів адекватної спеціалізації пізнавальних процесів – сприймання, мислення, пам'яті, формування спеціалізованої за предметним змістом ділової мотивації застосування комп'ютера для вирішення фахових завдань.

Успішне застосування комп'ютерів, отримання за їх допомогою більш продуктивних результатів підвищує самооцінку людини, її самовпевненість щодо спроможності вирішувати професійні завдання. Все це сприяє формуванню у деяких користувачів позитивних особистих рис, таких як діловитість, точність, охайність, впевненість у собі, що переносяться й на інші сфери життєдіяльності. До негативних особистих перетворень належать: зниження інтелектуальних здібностей людини при спрощенні вирішення завдань за допомогою комп'ютера, редукуванні їх змістовного боку, зведенні процесів вирішення до формально-логічних компонентів.

Спостерігалися випадки, коли надмірна психічна залежність від комп'ютера загострювала невротичні риси особи, що за вираженої нерівновазі може спричинювати до її хворобливий стан. Наприклад, відоме явище «хакеризму», коли надмірна захопленість користувача вивченням можливостей комп'ютера може призвести до однобокого особистого розвитку, надмірної зв'язаності його предметного змісту з певною комп'ютерною спеціалізацією, що ускладнює адаптацію особи до інших сфер діяльності.

В історичному розвитку людини комп'ютер може розглядатися як складне знаряддя, що опосередковує розумову діяльність людини, якій передаються виконавські інтелектуальні функції. Щодо елементарних видів розумової діяльності, що мають шаблонний характер, комп'ютер може заміщати людину, комп'ютеру можуть передаватися деякі компоненти творчого процесу.

У більш складних, динамічних видах розумової діяльності, що змінюються та характеризуються виникненням нових проблемних ситуацій, комп'ютеру інтелектуальні функції передаються лише частково, функції вирішення завдань розподіляються між людиною та комп'ютером. Комп'ютерне опосередкування являє собою динамічний процес, пов'язаний із зміною типів комп'ютерів, їх програм, мов програмування. Це веде до зміни характеру виконавчих функцій та компонентів діяльності, що передаються комп'ютеру і тих, що

залишалися за людиною, активізуючи та змінюючи в історичній площині й самий процес перетворення психічних процесів та якостей людини.

Передаючи інтелектуальні функції комп'ютеру, складаючи для нього програму, людина на етапі підготовки роботи комп'ютера як знаряддя відіграє провідну роль. На наступному етапі при функціональному виконанні комп'ютеризованої діяльності людина щодо комп'ютера як знаряддя може виконувати підпорядковану чи провідну роль або динамічно змінювати ці ролі в процесі тривалої роботи з ним.

Отже, комп'ютеризація може привести не лише до позитивних, прогресивних змін у житті людини, а й спровокувати негативні зміни (зменшення інтелектуальної активності людини, скорочення у діяльності творчих компонентів й підсилення шаблонності). Очевидно, що темпи розвитку комп'ютерної техніки явно випереджають дослідження проблем, пов'язаних з її експлуатацією.

Розглядувані проблеми в літературі, у практичній діяльності вирішувалися неоднозначно. Панує концепція, згідно з якою ЕОМ можна й потрібно передавати будь-яку кількість формалізованих операцій, залишаючи за експертом ті частини дослідження, які потребують його творчих здібностей.

Природно, за експертом залишаються такі важливі етапи, як ознайомлення з матеріалами справи, з постановою слідчого або визначенням суду про призначення експертизи, визначення завдання дослідження, первинне вивчення досліджуваних матеріалів та зразків, визначення методик і засобів дослідження, постановка завдання чи алгоритмізація, контроль за перебігом розв'язування задачі, оцінка одержаних результатів і т. ін.

Існували й діаметрально протилежні судження. Так, зокрема, стверджувалося, що для того, щоб використовувати ЕОМ з метою дослідження речових доказів, судовий експерт має розуміти, яким чином машина здійснює розпізнання, на яких ознаках започатковане її рішення. Тобто, якщо експерту незрозумілий механізм діяльності ЕОМ, він не може використовувати її в експертизі.

Наведені судження торкаються кількох дещо різних, хоча й зв'язаних між собою питань. Основне з них – принципова можливість використання комп'ютера у судово-експертних дослідженнях.

Вітчизняна та зарубіжна практика судово-експертних досліджень останніх років свідчить про те, що підвищення їх ефективності та наукової обґрунтованості нерозривно пов'язане з підвищенням рівня автоматизації інформаційного забезпечення цього виду юридичної діяльності. Це визначається низкою обставин.

По-перше, у сучасних умовах об'єктами експертного дослідження можуть бути тисячі різновидів матеріалів, речовин та виробів, кожний з яких характеризується безліччю властивостей та ознак, а отже, інформацією про них.

По-друге, оперативне отримання інформації про конкретні об'єкти дослідження та її аналіз стали можливі лише з використанням сучасних автоматизованих систем і комплексів, на базі яких нині розроблена безліч методик вирішення широкого спектра експертних завдань.

По-третє, важливою сферою автоматизації інформаційного забезпечення стала організаційно-управлінська діяльність в галузі судової експертизи. Це значить, що не лише експерт, а й адміністрації судово-експертних установ мають оперувати величезною кількістю не тільки суто криміналістичною, а й допоміжно-довідковою інформацією. З цією метою в експертних установах створюють автоматизовані системи, банки даних яких акумулюють відповідну інформацію.

Теоретичні дослідження та практика свідчать, що застосування математичних методів та засобів обчислювальної техніки для вирішення правових завдань нині стало фактом й необоротною тенденцією, використання математико-кібернетичних методів поширює можливості проникнення вглиб правових об'єктів та подій, що дослідують, робить такі дослідження більш обґрунтованими та багатограними. Проте це відбувається лише тоді, коли людина, залишаючись суб'єктом юридичної діяльності, поширює й збільшує свої пізнавально-оціночні можливості, використовуючи нові засоби пізнання, зокрема ЕОМ.

Нині особливу значущість набувають два аспекти проблеми. По-перше, потребують глибокого дослідження, принципового вирішення та наукового обґрунтування такі питання:

- які операції при вирішенні правових завдань може виконувати тільки людина;
- які операції вона може виконувати, використовуючи ЕОМ як знаряддя, засіб здійснення тих чи інших дій, що входять до завдання;
- які завдання може вирішувати людина, утворюючи з машиною єдину, так звану «діалогову людино-машинну систему»;
- які завдання машина може вирішувати самостійно та чи є такі у структурі юридичної діяльності?

Іншими словами, йдеться про можливий рівень автоматизації процесу вирішення правових завдань різного класу й про особливості технології їх вирішення.

По-друге, оскільки проміжні дані, одержані в процесі реалізації будь-якого завдання правового характеру, підлягають оцінці та на їх основі приймаються важливі рішення про наступні дії, а після цього й загальний висновок (у тому числі й такий, що має правові наслідки), виникає питання про те, як відбивається включення машини до процесу вирішення цієї задачі на оціночних й управлінських процедурах, здійснюваних різними суб'єктами юридичної діяльності.

Тому щодо правових, зокрема судово-експертних завдань, неправомірна сама постановка питання про повну заміну експерта (як

і інших суб'єктів криміналістичної діяльності) машиною. Разом з тим по мірі дедалі ширшого впровадження ЕОМ до сфери юридичної діяльності неухильно йтиме процес поширення кола тих операцій, що можна передавати машині, її функції у цій сфері людської діяльності ставатимуть дедалі багатограннішими. Питання щодо конкретного переліку функцій мають вирішуватися з огляду на характер й вид конкретних правових завдань, а також можливості алгоритмізації та автоматизації процесу їх вирішення.

Разом з тим, підвищити ефективність застосування комп'ютерних технологій в експертній практиці можна, вирішуючи низку проблем, здебільшого – організаційно-управлінського характеру.

Проблем щодо автоматизації експертно-криміналістичної діяльності достатньо. Зокрема, це проблема відсутності узагальненого підходу – своєрідної стратегії інформатизації та комп'ютеризації судових експертиз.

Разом з тим, ті чи інші проблеми, мабуть, існуватимуть завжди, і їх треба постійно вирішувати. Адже процес автоматизації судових експертиз є незворотнім, він триває, дедалі більше «набирає обертів» та має надзвичайні перспективи [9, с. 390; 10, с. 98].

Перелік посилань

1. *Белкин Р. С.* Криминалистическая энциклопедия. Москва, 2000.
2. *Винберг А. И., Малаховская Н. Т.* Судебная экспертология (общетеоретические и методологические проблемы судебных экспертиз): учеб. пособ. Волгоград, 1978.
3. *Винберг А. И.* Насущные вопросы теории и практики судебной экспертизы // Сов. госуд. и право, 1961. № 6.
4. *Белкин Р. С.* Курс криминалистики. Москва, 1977. Т. 2.
5. *Россинская Е. Р.* Проблемы криминалистических и судебно-экспертных методов исследования вещественных доказательств // Проблемы совершенствования производства криминалистических экспертиз: матер. науч.-практич. конф. Саратов, 1998.
6. *Салтеевский М. В.* Криминалистика. В современном изложении юристов: учеб. и практич. пособ. Харьков, 1997. 432 с.
7. *Хахановський В. Г., Тебякін О. М., Оліщук Ю. В.* Криміналістична інформатика: курс лекцій. Київ, 2002. 204 с.
8. *Мазниченко Ю. О.* Інформаційні технології в експертній практиці: навч.-практ. посіб. Київ, 2007. 152 с.
9. *Аверьянова Т. В.* Судебная экспертиза. Курс общей теории. Москва, 2007. 480 с.
10. *Клименко Н.І.* Судова експертологія: Курс лекцій: навч. посіб. Київ, 2007. 528 с.

ПРЕДПОСЫЛКИ АВТОМАТИЗАЦИИ И КОМПЬЮТЕРИЗАЦИИ СУДЕБНЫХ ЭКСПЕРТИЗ

В. Г. Хахановский

Рассмотрены предпосылки автоматизации и компьютеризации судебных экспертиз, проблемы, возникающие при этом и пути их решения.

Судебные экспертизы классифицируют по разным критериям. Изучив взгляды ряда ученых, автор считает, что в современных условиях классификация судебных экспертиз требует определенного совершенствования и дополнения.

Определенное внимание в работе посвящено классификации программного обеспечения для экспертной криминалистической деятельности. На взгляд автора, в современных условиях классифицировать специализированные программные продукты на определенные виды, роды иногда достаточно сложно. В частности, к какому виду отнести программные продукты – автоматизированные дактилоскопические информационные системы (АДИС) «Дакто-2000», «Сонда» и т. п.? С одной стороны – это системы для ведения автоматизированного дактилоскопического учета, с другой – автоматизированные системы, программно-аппаратные комплексы для проведения экспертных дактилоскопических исследований. Поэтому в определенных случаях разделение указанного специализированного программного обеспечения на классы, виды и подвиды является достаточно условным.

Проблем в автоматизации экспертно-криминалистической деятельности достаточно. В частности, эта проблема отсутствия и обобщенного подхода – своеобразной стратегии информатизации и компьютеризации судебных экспертиз. Вместе с тем, эти и другие проблемы скорее всего будут существовать всегда, и их надо постоянно решать. Дело в том, что процесс автоматизации судебных экспертиз является невозвратным, он продолжается, далее все больше «набирает обороты» и имеет огромные перспективы.

PREREQUISITES FOR THE AUTOMATION AND COMPUTARIZATION OF FORENSIC EXPERTISE

V. Khakanovskyi

The prerequisites for the automation and computerization of forensic examinations, the problems arising in this and the ways of their solution are considered.

Forensic examinations are classified according to different criteria. Having studied the views of a number of scientists, the author believes that in modern conditions, the classification of forensic examinations requires a certain improvement and supplementation.

Particular attention is paid to the classification of software for expert forensic activity. In the author's opinion, in modern conditions to classify specialized software products into certain types, kinds is sometimes quite difficult. In particular, what kind of software products are automated dactyloscopic information systems (ADIS) «Dacto 2000», «Sonda» and so on? On the one hand, these are systems for automated fingerprinting, on the other hand, automated systems, software and hardware complexes for expert

fingerprinting studies. Therefore, in certain cases, the separation of said specialized software into classes, types and subspecies is rather conditional.

There are enough problems in automation of expert-criminalistic activity. In particular, the problem of a generalized approach – a kind of strategy for informatization and computerization of forensic examinations. At the same time, these and other problems are likely to always exist, and they need to be resolved on a permanent basis. The fact is that the process of automation of forensic examinations is irreversible, it continues, is increasingly «gaining momentum» and has enormous prospects.

УДК 351.757 (477)

А. С. Пашиєва
здобувач кафедри криміналістичного забезпечення
та судових експертиз

Навчально-науковий інститут № 2
Національна академія внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

У статті розкрито сутність адміністративно-правового регулювання обігу зброї в Україні. Під ним розуміється сукупність установлених спеціальних правил та чітких заходів цілеспрямованого державно-владного впливу норм адміністративного права, що здійснюється та забезпечується (гарантується) з боку держави з метою впорядкування суспільних відносин, що виникають, змінюються чи припиняються у процесі вчинення будь-яких дій, пов'язаних з переходом права власності чи володіння на об'єкти застосування. Розглянуто нормативно-правову базу чинного законодавства щодо адміністративно-правових аспектів понятійного апарату зброї, її обігу і застосування в Україні та розвинених зарубіжних країнах.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, обіг, холодна зброя, право власності, володіння, об'єкти застосування.

У межах переходу України до основ правової держави європейського рівня, питання забезпечення прав і свобод громадян України потребують по-новому поглянути на проблеми адміністративно – правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні і, більше того, існує нагальна необхідність його поліпшення з боку держави.

В незаконному обігу в Україні перебуває значна кількість зброї. Ця ситуація ускладнюється рядом факторів, зокрема значним обсягом зброї, що залишилася в країні після розпаду Радянського Союзу, вибухом конфлікту на сході України 2014 року (і, як наслідок, розграбуванням державних запасів), а також припливом зброї через